

اکتشاف سرمایه؛ اولویت معادن

گروه اقتصادی: بر اساس آمارهای صنایع معدنی با گردش مالی سالانه حدود ۸ هزار میلیارد دلاری، سهمی نزدیک ۳۰ درصد از بخش صنعت جهان را دارند. به گزارش مجله وال‌استریت، مواد معدنی در کنار منابع هیدروکربنی نفت و گاز، مهم‌ترین شاخص ثروت یک کشور محسوب می‌شوند. در این زمینه، کشورهای روسیه، آمریکا، عربستان، کانادا و ایران به ترتیب در رتبه‌های اول تا پنجم قرار دارند.

خارجی را در بازه زمانی سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۳ نمایش می‌دهد.

این نمودار نشان‌دهنده نوسانات تعداد و حجم سرمایه‌گذاری طرح‌های صنعتی، معدنی و تجاری در بازه‌های زمانی مختلف است. عواملی مانند تغییرات در قوانین و سیاست‌های سرمایه‌گذاری، شرایط اقتصادی و جغرافیایی، همچنین تغییرات در بازارهای جهانی ممکن است بر این نوسانات تأثیرگذار باشد.

رانت و فساد: عدم نظارت کافی، توسعه ناکافی سازمان‌ها و پرداخت پارتی‌های زیاد به زنجیره تولید محصولات معدنی، زمینه‌های ایجاد رانت و فساد را در بخش معدن فراهم کرده است.

ماشین‌آلات فرسوده و ضعف در فناوری‌های نوین: فرسودگی ماشین‌آلات معدنی، هزینه‌های بالای سوخت و قطعات و ضعف در فناوری‌های نوین از دیگر چالش‌های معدنکاری ایران است. نوسازی تجهیزات و استفاده از فناوری‌های جدید می‌تواند بهره‌وری و تولید را افزایش دهد.

خام‌فروشی و فقدان زیرساخت‌ها: ایران با وجود ذخایر غنی معدنی، به دلیل کمبود زیرساخت‌های حمل‌ونقل و فناوری‌های فرآوری، به خام‌فروشی مواد معدنی رو آورده است. ایجاد واحدهای فرآوری مدرن و سیاست‌گذاری منسجم می‌تواند به حل این مشکل کمک کند.

مشکلات قانونی و حقوقی معادن: عدم شفافیت در محاسبه حقوق دولتی معادن، عدم بازگشت درآمدها به بخش معدن و نبود فرمول مشخص برای محاسبه این حقوق، از مشکلات قانونی موجود در این حوزه است.

چالش‌های کارگری و ایمنی معادن: اشتغال‌زایی متلاطم و چالش‌های ایمنی در معادن، نیازمند توجه ویژه به حقوق کارگران و استانداردهای ایمنی است. تأسیس مرکز ایمنی معادن می‌تواند به بهبود شرایط کمک کند.

مسائل محیط زیستی و نبود هماهنگی بین سازمان‌ها: موازی‌کاری سازمان‌های مسوول و نبود نقشه راه معدنی، از دیگر مشکلات این حوزه است. بنابراین بازنگری در قوانین محیط زیستی و هماهنگی بیشتر بین سازمان‌ها ضروری است.

نیاز به نیروی متخصص: بهره‌گیری از نیروهای متخصص و فارغ‌التحصیلان حوزه معدن می‌تواند به عبور از مشکلات موجود و بهره‌وری بیشتر کمک کند.

گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس درباره اکتشافات بخش معدن
 چندی پیش مرکز پژوهش‌های مجلس گزارشی از چالش‌های بخش معدن منتشر کرد. بر اساس این گزارش:

۴۴ درصد مشکلات، مربوط به قوانین و دولت و نبود راهبرد طولانی‌مدت معدنی است.
 ۳۳ درصد مشکلات، ناشی از سوءمدیریت و مشکلات معدن‌داران است.

۱۳ درصد مشکلات، به معضلات محیط زیستی و منابع طبیعی برمی‌گردد.
 ۱۰ درصد مشکلات، مربوط به مسائل بین‌المللی است.

اقدامات پیشنهادی برای حل مشکلات
 مرکز پژوهش‌های مجلس تأکید می‌کند اقداماتی نظیر تغییرات مدیریتی اصولی، تصویب راهبرد

عدم تأمین بودجه و نبود نقدینگی
 کیوان جعفری‌طهرانی، تحلیلگر بازارهای بین‌المللی معادن در گفت‌وگو با «وطن امروز» مهم‌ترین مشکل سرمایه‌گذاری در معدن و صنایع معدنی ایران را تأمین بودجه می‌داند. وی به تشدید تضعیف نرخ ریال اشاره کرده و تأکید می‌کند شرایط نقدینگی نامناسب است.

تضعیف نرخ ریال و کاهش سرمایه‌گذاری خارجی
 جعفری‌طهرانی به کاهش ارزش ریال و افزایش نرخ دلار از ۶۰ به ۸۰ هزار تومان اشاره کرد و این امر را موجب کاهش استقبال سرمایه‌گذاران خارجی دانست.

وی پیش‌بینی کرد با بازگشت ترامپ به قدرت، تحریم‌ها شدت یابد، آن هم در شرایطی که حضور چین در افغانستان نیز باعث کاهش علاقه‌مندی این کشور به سرمایه‌گذاری در ایران شده است.

تعلیق پروژه‌های معدنی
 جعفری‌طهرانی قرارداد ۲۵ ساله با چین را یکی از راهکارهای جذب سرمایه‌گذاری خارجی دانست اما اشاره کرد علاقه‌مندی چین به سرمایه‌گذاری در ایران کاهش یافته است.

وی به محدودیت‌های احتمالی در حمل محموله‌های صادراتی ایران به چین هم اشاره و پیش‌بینی کرد قیمت حمل‌کشتی‌های ایرانی نسبت به رقبای خارجی افزایش یابد.

ریسک سرمایه‌گذاری و فرار سرمایه
 تحلیلگر ارشد بازارهای بین‌المللی، ریسک سرمایه‌گذاری و فرار سرمایه به دلیل شرایط سیاسی و اقتصادی را از چالش‌های عمده بخش معدن دانست.

وی حفظ و حمایت از سرمایه‌گذاران کوچک داخلی و خارجی را ضروری دانست و تأکید کرد دولت باید راهکارهایی برای جلوگیری از خروج سرمایه ارائه دهد.

جعفری‌طهرانی به ضرورت تقویت واحد پولی کشور اشاره و بیان کرد این امر می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری خارجی کمک کند.

نمودار ۲ میزان تورم نقطه به نقطه در بخش معدن را در ۲ ماه مختلف، یعنی آبان ۱۴۰۲ و مهر ۱۴۰۲ نشان می‌دهد. محور افقی شامل ۴ بخش مختلف از معدن (کل بخش معدن، زغال‌سنگ، کانه‌های فلزی و سایر معادن) است و محور عمودی درصد تورم را نمایش می‌دهد.

این نمودار نشان‌دهنده نوسانات تورم در بخش‌های مختلف معدن طی ۲ ماه اخیر است. به طور کلی، تورم در تمام بخش‌های معدن در آبان ۱۴۰۲ نسبت به مهر ۱۴۰۲ افزایش یافته است. این امر می‌تواند به دلیل عوامل مختلفی از جمله افزایش قیمت مواد اولیه، هزینه‌های تولید و تغییرات در بازار جهانی مواد معدنی باشد.

برای کنترل تورم و افزایش بهره‌وری در بخش معدن لازم است سیاست‌های اقتصادی مناسبی از سوی دولت اجرا شود. این سیاست‌ها می‌تواند شامل تثبیت قیمت‌ها، افزایش تولید و بهبود زیرساخت‌ها باشد. همچنین استفاده از فناوری‌های نوین و بهره‌گیری از روش‌های مدرن در مدیریت هزینه‌ها می‌تواند به کاهش تورم کمک کند.

توسعه معادن؛ کلید تحقق اقتصاد غیرنفتی
 توسعه معادن می‌تواند نقشی حیاتی در تحول اقتصاد ایران ایفا کند. با بهره‌گیری از ظرفیت‌های معدنی فراوان و استفاده بهینه از فناوری‌های نوین، ایران قادر خواهد بود جایگاه خود را در بازارهای جهانی بهبود بخشد و از وابستگی به نفت بکاهد.

ایران دارای ذخایر معدنی غنی از جمله مس، روی، سرب، آلومینیوم و سنگ‌های تزئینی است. این منابع ارزشمند می‌توانند زمینه‌ساز رشد اقتصادی و ایجاد ارزش افزوده در بخش‌های مختلف صنعتی شوند. با افزایش سرمایه‌گذاری در اکتشاف و بهره‌برداری از این معادن، ظرفیت تولید و صادرات مواد معدنی بهبود خواهد یافت.

نمودار ۳ نشان‌دهنده رشد محصول ناخالص داخلی بخش معدن در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ است. محور افقی سال‌ها را از ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ نشان می‌دهد و محور عمودی درصد رشد محصول ناخالص داخلی بخش معدن را از منفی ۴ درصد تا مثبت ۵ درصد نمایش می‌دهد.

سال ۱۳۹۵: رشد محصول ناخالص داخلی بخش معدن ۱۶ درصد بوده است.
سال ۱۳۹۶: رشد به ۲۸ درصد افزایش یافته است که نشان‌دهنده بهبود عملکرد بخش معدن نسبت به سال پیش از آن است.

سال ۱۳۹۷: رشد به منفی ۰٫۸ درصد کاهش یافته است. این کاهش ممکن است به دلیل مشکلات اقتصادی یا تغییرات در قوانین و سیاست‌های دولتی باشد.

سال ۱۳۹۸: رشد به منفی یک درصد رسیده است که نشان‌دهنده ادامه روند نزولی است.

سال ۱۳۹۹: رشد به یک درصد افزایش یافته است، که نشان‌دهنده بهبود جزئی در شرایط بخش معدن است.

سال ۱۴۰۰: رشد به منفی ۲٫۱ درصد کاهش یافته است که یکی از پایین‌ترین نقاط در این بازه زمانی است.

سال ۱۴۰۱: رشد به منفی ۲ درصد رسیده است که تقریباً مشابه سال پیش از آن است.

ماه اول ۱۴۰۲: رشد به ۱٫۷۷ درصد افزایش یافته است که نشان‌دهنده بهبود قابل توجهی در شرایط بخش معدن نسبت به سال‌های قبل است.

این نمودار نشان می‌دهد رشد محصول ناخالص داخلی بخش معدن در بازه زمانی مورد بررسی نوسانات زیادی داشته است.

عوامل مختلفی از جمله تغییر سیاست‌های دولتی، مشکلات اقتصادی و تغییر در تقاضای جهانی مواد معدنی ممکن است بر این نوسانات تأثیرگذار بوده باشد.

یکی از مهم‌ترین عوامل در توسعه معادن، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین است. استفاده از هوش مصنوعی و فناوری‌های پیشرفته مانند داده‌کاوی و سنجش از دور می‌تواند به اکتشاف منابع جدید و بهینه‌سازی فرآیندهای استخراج کمک کند. این امر نه تنها به افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها منجر می‌شود، بلکه از نظر زیست‌محیطی نیز پایدارتر خواهد بود.

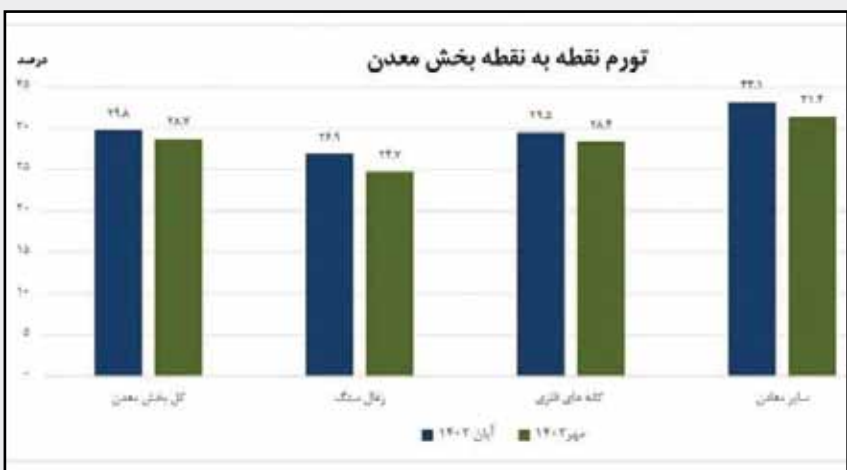
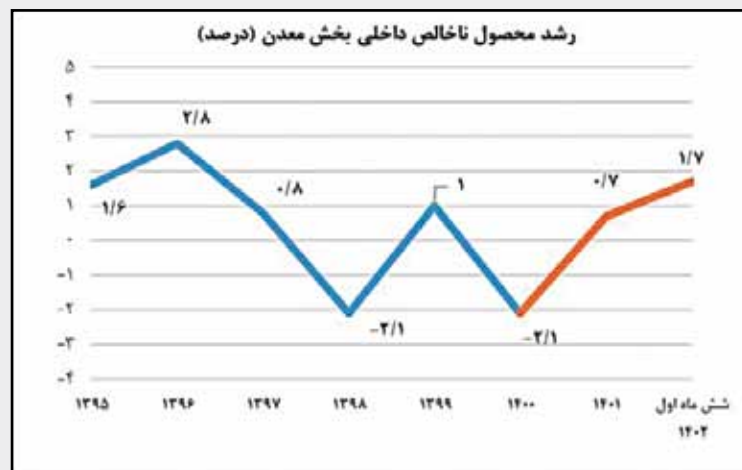
سرمایه‌گذاری و تقویت زیرساخت‌ها
 افزایش سرمایه‌گذاری در بخش معدن و تقویت زیرساخت‌ها از جمله حمل‌ونقل، انرژی و فناوری‌های ارتباطی، از جمله راهکارهایی است که می‌تواند به توسعه پایدار اقتصادی کشور کمک کند. ایجاد تسهیلات مالی و حمایت از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی می‌تواند زمینه‌ساز جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی شود.

یکی دیگر از اقدامات اساسی در این راستا، بهبود زنجیره ارزش است. تبدیل مواد معدنی به محصولات نهایی با ارزش افزوده بالا می‌تواند از خام‌فروشی جلوگیری کند و درآمدهای ارزی کشور را افزایش دهد. این رویکرد نه تنها به توسعه پایدار اقتصادی کمک می‌کند، بلکه اشتغال‌زایی و تقویت صنایع پایین‌دستی را نیز به همراه خواهد داشت.

حمایت دولت از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و ایجاد بستری قانونی و حقوقی مناسب برای فعالیت‌های معدنی، از الزامات توسعه این بخش است. همچنین همکاری‌های بین‌المللی و جذب فناوری‌های نوین از دیگر کشورها می‌تواند به ارتقای صنعت معدن در ایران کمک کند.

در نهایت توسعه معادن با توجه به مزیت‌های فراوان معدنی ایران، می‌تواند به عنوان یک راهبرد بلندمدت، نقش مؤثری در تحقق اقتصاد غیرنفتی ایفا کند.

این رویکرد نه تنها جایگاه ایران را به عنوان یکی از کشورهای پیشرو در حوزه معدنی تثبیت خواهد کرد، بلکه به تحقق اهداف توسعه پایدار ملی و بین‌المللی نیز کمک می‌کند.

نمودار ۳

نمودار ۲

نمودار ۱